

تبیین جامعه‌شناختی آرمان‌گرایی توسعه‌ای در بین جوانان شهر یاسوج

<https://sociology.tabrizu.ac.ir>

شناسه دیجیتال: DOI:10.22034/jeds.2023.54944.1704

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۳/۳۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۴

رامین تقوی^{*۱}

علی‌یار احمدی^۲

چکیده

آرمان‌گرایی توسعه‌ای چارچوبی قوی برای مفهوم‌سازی اثرات روانی اجتماعی نظریه توسعه در زندگی روزمره ارائه می‌دهد. آرمان‌گرایی توسعه‌ای دلالت بر این دارد که چندین جنبه از توسعه مدرن از تفکر غربی سرچشمه می‌گیرد. مقاله حاضر با هدف بررسی و تبیین جامعه‌شناختی آرمان‌گرایی توسعه‌ای در بین جوانان انجام شده است. داده‌های تحقیق از طریق پیمایش و با استفاده از پرسشنامه در بین ۶۰۸ نفر از جوانان شهر یاسوج که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند، گردآوری شده است. یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که بین متغیرهای طبقه اقتصادی، مادی‌گرایی، استفاده از فضای مجازی و اینترنت، دینداری، فردگرایی، نگرش‌های جنسیتی، نگرش به ازدواج با آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری وجود دارد و متغیر سن رابطه معناداری با آرمان‌گرایی توسعه‌ای نداشت. بر اساس مدل نهایی تحقیق، هفت متغیر که بیشترین ارتباط را با آرمان‌گرایی توسعه‌ای داشتند انتخاب شدند. این متغیرها به ترتیب اهمیت (بر اساس ضرایب رگرسیون) دینداری (به صورت منفی)، نگرش‌های جنسیتی، استفاده از فضای مجازی، فردگرایی، مردبودن و نگرش به ازدواج هستند که متغیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای را تبیین کردند. الگوی آرمان‌گرایی توسعه‌ای نشان داد که طی تغییرات اجتماعی، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی نیز تغییر می‌کنند. و برای جلوگیری از بروز هرگونه مسأله‌ای، تصمیم‌گیری در خصوص هر گونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در جامعه، لازم است با توجه به این تغییرات صورت پذیرد.

واژگان کلیدی: آرمان‌گرایی توسعه‌ای، تغییر ارزشی، مدرنیزاسیون، جوانان

Taghavi-r@pnu.ac.ir

yarahmadi@shirazu.ac.ir

۱. دکترای جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲. دانشیار جمعیت‌شناسی، بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

مقدمه

ما در جهانی در حال تغییر زندگی می‌کنیم، به طوری که سرعت بی‌سابقه تغییرات اجتماعی را می‌توان شگفت‌انگیزترین رویدادهای جهان معاصر دانست (لنسکی و لنسکی^۱، ۱۳۶۹: ۳). جهان، به ویژه پس از جنگ جهانی دوم، ظهور فرهنگ جهانی را تجربه کرده است. ایده‌هایی مانند فردیت، حقوق، آزادی و برابری در سرتاسر جهان منتشر شده و اقتدار نهادی زیادی به دست آورده‌اند (مانند دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی، قوانین و برنامه‌های درسی مدارس). یکی از عناصر کلیدی این فرهنگ جهانی، ایده پیشرفت یا توسعه است (مایر^۲ و همکاران، ۱۹۹۷). جهانی‌شدن و نوگرایی، با ایجاد فرصت‌های ارتباطی گسترده بین فرهنگ‌ها، باعث تعاملات اجتماعی و فرهنگی گسترده بین جوامع مختلف شده‌است. این امر باعث شده است که مردم جوامع مختلف از زندگی اعضای جوامع دیگر آگاه شوند و از رفتار و افکار آنها ایده‌های جدیدی بگیرند و زندگی خود را با آنها مقایسه کنند. این موضوع باعث شده است که اعضای یک جامعه، الگوی رفتاری متنوعی را رعایت کرده و یک یا ترکیبی از آنها را انتخاب کنند که در مواردی متناقضند. از نظر جامعه‌شناسی، امروزه گروه‌های مختلف مردم می‌توانند تا حدی آن طور که می‌خواهند، راه زندگی خود را انتخاب کنند (فرهمند و همکاران، ۱۳۹۳: ۳). با جهانی‌شدن فرهنگ، ارزش‌ها، سنت‌ها و هنجارهای پایدار متعلق به یک یا چند فرهنگ به تدریج به شبکه‌ای واحد از روابط اجتماعی تبدیل می‌شوند و در نتیجه روابط اجتماعی که در گذشته مربوط به زمان و مکان خاصی بوده، با عبور از مرزها و محدودیت‌ها ابعاد جدیدی پیدا می‌کنند. فرهنگ جهانی که در این فضا متبلور می‌شود، فرهنگی متمایز از فرهنگ‌های خاص است که به هویت تاریخی تعلق ندارد و فرهنگی التقاطی، عام و جاودانه است. در واقع جهانی‌شدن فرهنگ موجب تغییرات اساسی در نظام فرهنگی و روابط اجتماعی می‌شود (اوان^۳، ۲۰۰۷: ۷۱).

با ورود جوامع به عصر مدرنیته و به موازات تحولات اجتماعی، بسیاری از ارزش‌ها دگرگون شده و ارزش‌های جدیدی جایگزین آنها شده است. به طوری که تحولات تکنولوژیکی ارتباطات و نقش ابزارهای ارتباط جمعی در تغییر جهت‌گیری‌ها و گرایش‌های ارزشی جوانان باعث شده است که جوانان بیش از هر زمان دیگری از مکان، تاریخ و سنت‌های خود جدا شده و در زمان و مکان سیال شوند (رزاقی نصرآباد و فلاح‌نژاد، ۱۳۹۶: ۶۸). جامعه ایران در چند دهه گذشته دستخوش تغییرات اجتماعی و فرهنگی بسیاری شده است. این تحولات در گذر نسل‌ها، پویایی ارتباطات جمعی و شبکه‌های اجتماعی بسیار مشهود بوده است (زاهدی و خضرنژاد، ۱۳۹۲: ۹۴-۹۳). بخشی دیگر از این تغییرات و تحولات در جامعه در حال گذار ایران، فروپاشی ساختارهای سنتی و

۱. Lenski & Lenski

۲. Meyer

۳. Owen

جمع‌گرایانه است و در مقابل افزایش سطح حرکت‌های اجتماعی، ارتباطات جمعی، تعامل بین فرهنگ‌های مختلف نیز از دیگر رویدادهای مهمی است که در این دوران رخ می‌دهد. این شرایط همچنین تغییرات عمیقی در ویژگی‌های افراد یک جامعه ایجاد می‌کند که یکی از این تغییرات، گذر از جمع‌گرایی و ویژگی‌های سنتی و در نهایت، تحقق فردگرایی است (ذهبی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۳).

همزمان با روند جهانی شدن، زندگی اجتماعی مردم نیز دستخوش بازاندیشی مداوم است. جوانان با توجه به سن، کنجکاوی، تنوع و ویژگی‌های مدرنیته، بیش از سایر گروه‌های جامعه در مسیر و روند جهانی شدن فرهنگی قرار دارند و از آنجایی که ویژگی بازاندیشی در آنها بیش از سایر گروه‌ها آشکار است، آمادگی بیشتری دارند، روند جهانی شدن را در بستر جامعه فراهم کرده و به موازات آن زندگی اجتماعی، ادراک، اوقات فراغت، جهت‌گیری، شیوه زندگی، الگوهای تعاملات جنسی و مانند آن را در معرض بازاندیشی قرار دهند (فرهمنند و همکاران، ۱۳۹۳: ۴). با توجه به ساختار جمعیتی جوانان ایران، در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت که در مقایسه با دهه‌های گذشته، امروزه با یک تحول فرهنگی مواجه هستیم که به احتمال زیاد از نقطه نظر نگاه مسئولان و برنامه‌ریزان فرهنگی خوشایند نیست و از آن به‌عنوان اثر جهانی شدن یا غربی شدن فرهنگ یاد می‌شود (رجبلو و اصغری، ۱۳۸۹: ۸۸).

روش‌های زیادی برای اشاعه ایده‌ها و نظریه‌های توسعه در سراسر جهان وجود داشته است که رد یا پذیرش این مدل‌ها می‌تواند بر بسیاری از نتایج فردی، خانوادگی و دولتی تأثیر بگذارد. برای مثال، ایده‌ها و نظریه‌های توسعه می‌توانند بر تصمیم‌های اقتصادی، تحول اقتصادی، سلامت، تصمیم‌های آموزشی، مهاجرت، مراقبت از سالمندان، حمایت از دموکراسی، وضعیت زنان و تصمیم‌گیری‌ها در مورد ازدواج و فرزندآوری تأثیر بگذارند. مداخله در یک معضل اجتماعی و برنامه‌ریزی برای هدایت آن در مسیر صحیح باید مبتنی بر شناخت همه‌جانبه آن در جامعه و توانایی پیش‌بینی آن از طریق آگاهی از روند تغییرات آن به‌ویژه در سطح ارزش‌ها و نگرش‌ها باشد. استان کهگیلویه و بویراحمد یکی از استان‌های کشور است که بیشترین حساسیت را در زمینه فرهنگ سنتی و بومی دارد. شهر یاسوج به‌عنوان مرکز سیاسی این استان به دلیل استقرار مراکز مهم خدماتی و تولیدی استان در آن، از یک سو باعث مهاجرت جوانان بومی استان از سایر نقاط شهری و روستائی به این شهر، با هدف تحصیل و یا فعالیت اقتصادی می‌شود، و از سوی دیگر به‌خاطر وجود شرایط آب و هوایی مناسب در کنار سایر زیرساخت‌ها و همچنین دسترسی‌های ارتباطی واقعی و مجازی، بستر مناسبی برای آشنایی آنان با فرهنگ بزرگتر می‌شود. این مقاله بر آن است تا باورهای جوانان شهر یاسوج را بر اساس مدل آرمان‌گرایی توسعه‌ای تورنتون^۱ (۲۰۰۱؛ ۲۰۰۵)، بررسی و تبیین جامعه‌شناختی نماید.

۱. Thornton

ادبیات پژوهش

نظریه مدرنیزاسیون به بررسی روند تکامل اجتماعی و توسعه جوامع می‌پردازد. دیدگاه‌های مدرنیزاسیون کلاسیک را می‌توان در دو سطح تحلیل مورد مطالعه قرار داد. در سطحی دقیق‌تر، ارزیابی‌های خرد مدرنیزاسیون است که بر عناصر و مؤلفه‌های مدرن‌سازی اجتماعی مانند شهرنشینی، نابرابری جنسیتی و درآمدی، کسب مهارت‌ها و آموزش، نقش ارتباطات سیاسی و رسانه‌ها و غیره تمرکز دارد. در سطحی کلان و وسیع‌تر، مدرنیزاسیون بر مسیرهای تجربی و فرآیندهای آشکار مدرن‌سازی ملت‌ها و جوامع، اقتصاد و سیاست آنها متمرکز است. این توصیف مطلق نیست، و در واقع هر دو سطح تحلیل از این جهت به هم مرتبط هستند (گوره^۱، ۲۰۱۰: ۲). بر اساس نظریه مدرنیزاسیون ویلیام گود، تغییرات در خانواده نتیجه تغییرات ساختاری (جامعه) و تغییرات ایدئولوژیک خواهد بود. به گفته گود، زمانی که تغییرات ساختاری (صنعتی شدن، شهرنشینی و غیره) و تغییرات ایدئولوژیک در سطح کلان رخ می‌دهد، سازمان‌های سطح خرد نیز باید خود را با این تغییرات در سطح کلان وفق دهند (اعزازی، ۱۳۷۶: ۱۷). از بین مهم‌ترین شاخص‌های مدرنیزاسیون می‌توان به گسترش فرصت‌های تحصیلی، تغییرات وسیع در نیروی کار و فعالیت‌های شغلی، اشتغال زنان و شهرنشینی اشاره کرد (محمودیان، ۱۳۸۳: ۴۳). گود فرض می‌کند که این فرآیند تمایزناپذیر صنعتی‌سازی در همه‌جا به یک شکل اتفاق می‌افتد، البته با سرعت‌های متفاوت. افزایش تحصیلات افراد، عرفی‌گرایی، نسبی‌شدن ارزش‌ها، فردگرایی، تغییر در ثبات فرد و خانواده، مادی‌گرایی، حضور اقتصادی-اجتماعی زنان، کنترل باروری و عقلانیت مدرن، از جمله ابعاد و مؤلفه‌های مدرنیزاسیون می‌باشند (کوئیسومبینگ و هالمن^۲، ۲۰۰۳: ۷).

از طرف دیگر، نظریه‌ای که توسط اینگلههارت (۱۹۷۷، ۱۹۹۰) مطرح شد، بیان می‌کند که شرایط، تعیین‌کننده اصلی ارزش‌هایی هستند که دیدگاه اجتماعی و سیاسی افراد را شکل می‌دهند. این انتظار که این شرایط تا حد زیادی ماهیت ارزش‌ها را تعیین می‌کند بر اساس دو فرضیه کلیدی است. یک فرضیه معتقد است که افراد برای ارضای مهم‌ترین نیازهای دست‌نیافته خود تلاش می‌کنند. این مفهوم‌سازی مبتنی بر نظریه انگیزش انسانی آبراهام مزلو^۳ است که معتقد است یک نظم سلسله‌مراتبی برای نیازهای انسان وجود دارد. این نظریه به دنبال درک چگونگی و چرایی تحولات و تغییرات فرهنگی و ارزش‌ها و نگرش در جوامع است. وی درباره تغییر فرهنگ‌ها بر آن است که هر فرهنگی نگرش مردم را متناسب با محیط خود نشان می‌دهد و این نگرش در بلندمدت به تغییرات گسترده پاسخ می‌دهد. جهان‌بینی افراد تنها به آنچه بزرگترها به آنها می‌آموزند بستگی

۱. Goorha

۲. Quisumbing & Hallman

۳. Maslow

ندارد، بلکه جهان‌بینی آنها از تجارب کلی زندگی آنها شکل می‌گیرد و گاهی اوقات تجربیات سازنده نسل جوان با تجربیات نسل‌های قبل تفاوت عمیقی دارد (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱۹). اینگلهارت به نقش عامل دیگری اشاره می‌کند و آن را میراث فرهنگی و اجتماعی جوامع می‌نامد. اینگلهارت و آبرامسون^۱ در نظریه تغییر ارزش‌ها بر افزایش سطح تحصیلات که یکی از مولفه‌های مدرنیزاسیون است تاکید می‌کنند. افزایش تحصیلات رسمی افراد و تجارب کاری آنها به افراد کمک می‌کند تا توانایی‌های خود را برای تصمیم‌گیری مستقل افزایش دهند. (اینگلهارت و واین^۲، ۲۰۰۰: ۱۹-۲۰). اینگلهارت در تئوری خود، سلسله‌مراتب نیاز را به مجموعه‌ای دوگانه از ارزش‌های مرتبط اجتماعی و سیاسی ترجمه می‌کند: (الف) جهت‌گیری ماتریالیستی که منعکس‌کننده نگرانی فرد نسبت به نیازهای فیزیولوژیکی و ایمنی درجه پایین‌تر است و (ب) جهت‌گیری پساتریالیستی مرتبط با نگرانی. برای نیازهای انسان‌گرایانه‌تر، تعلق خاطر، احترام و خودشکوفایی بالاتر. به همان اندازه در نظریه اینگلهارت این فرضیه مهم است که ارزش‌های اساسی فرد تا حد زیادی منعکس‌کننده شرایطی است که در طول سال‌های قبل از بزرگسالی او حاکم بود (اینگلهارت، ۱۹۹۰). بر اساس این روابط، اینگلهارت توضیحی برای شکل‌گیری جهت‌گیری‌های ارزشی در عموم مردم غربی ارائه کرد. به بیان ساده، بیشتر افرادی که در دوران ناامنی اقتصادی و فیزیکی دوران قبل از جنگ جهانی دوم بزرگ شده‌اند، ارزش‌های مادی‌گرایانه‌ای^۳ را ایجاد کردند که منعکس‌کننده دغدغه‌های اولیه زندگی آن‌ها با ارضای نیازهای طبقه پایین‌تر است. در مقابل، تعداد زیادی از کسانی که در دوران رفاه پس از جنگ بزرگ شدند، توانستند به نیازهای درجه بالاتری برسند که مبنای ارزش‌های فرامادی‌گرایانه^۴ آن‌هاست (همان).

آرمان‌گرایی توسعه‌ای، مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌ها است که از نظریه مدرنیزاسیون و توسعه‌گرایی برخاسته است و الگوها یا طرحواره‌هایی را برای افرادی که در جهان زندگی می‌کنند و با آن سروکار دارند ارائه می‌دهد. این چارچوب فکری به‌طور گسترده در سرتاسر جهان منتشر شده است و پتانسیل آن را دارد که تأثیرات زیادی در سطوح فردی و اجتماعی داشته باشد. مفهوم آرمان‌گرایی توسعه‌ای در ابتدا برای تمرکز بر مسائل خانوادگی تدوین شد. اگرچه درک می‌شد که تقریباً در هر بعد زندگی، از جمله ابعاد سیاسی، روان‌شناختی، اقتصادی، خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی قابل استفاده است (تورنتون، ۲۰۰۵: ۱۳۴).

۱. Inglehart & Abramson

۲. Wayne

۳. Materialism

۴. Postmaterialism

محتوای آرمان‌گرایی توسعه‌ای در ابتدا در چهار موضوع یا گزاره اصلی خلاصه شد (تورنتون، ۲۰۰۵). گزاره اول این است که جامعه مدرن خوب و قابل دستیابی است، جایی که جامعه مدرن مشابه اروپای شمال غربی است و در نتیجه شامل یک جامعه صنعتی و شهری با سطح تحصیلات و رفاه بالا است. گزاره دوم این است که خانواده مدرن خوب و قابل دستیابی است، جایی که خانواده مدرن شامل ویژگی‌های خانوادگی شمال غربی اروپا، از جمله خانواده‌های هسته‌ای، سطوح بالای فردگرایی و ازدواج‌هایی است که جوانان بر اساس محبت انتخاب می‌کنند. گزاره سوم این است که خانواده مدرن هم علت و هم معلول جامعه مدرن است. افرادی که در جوامع مدرن زندگی می‌کنند، خانواده‌های مدرن خواهند داشت و جوامع با خانواده‌های مدرن سریعتر توسعه می‌یابند. گزاره چهارم، ارزش‌های اساسی‌تر و گسترده‌تری را ترسیم می‌کند و افراد را دارای حق آزادی و برابری می‌داند که روابطشان با رضایت مشخص می‌شود. پیشنهاد پنجمی که اخیراً اضافه شده است، این باور است که جوامع به‌طور طبیعی پویا هستند و در امتداد مسیری از سنتی به مدرن حرکت می‌کنند (آلندورف و تورنتون^۱، ۲۰۱۵). محققان، بسیاری از ویژگی‌های شمال غربی اروپا را مدرن یا توسعه‌یافته و ویژگی‌های جوامع دیگر را سنتی یا توسعه‌نیافته می‌دانستند. جوامع صنعتی و شهری با آموزش، فناوری، بهداشت و ثروت گسترده، مدرن یا توسعه یافته نامیده می‌شدند، در حالی که جوامعی که در انتهای دیگر پیوستار بودند به عنوان سنتی یا توسعه‌نیافته نامیده می‌شدند. فردگرایی کم؛ همبستگی گسترده خانواده؛ کنترل بالای والدین بر کودکان نوجوان؛ ازدواج‌های ترتیب داده شده توسط والدین؛ سنین پایین در ازدواج؛ چندهمسری؛ نابرابری گسترده جنسیتی؛ باروری برنامه‌ریزی نشده و بالا؛ و خانوارهای بزرگ، از ویژگی‌های جوامع خارج از شمال غربی اروپا بودند. اما در مقابل؛ ویژگی‌های مرتبط با جوامع شمال غربی اروپا که به عنوان مدرن یا توسعه یافته شناخته شدند، عبارت بودند از: فردگرایی زیاد، همبستگی کم خانواده؛ کنترل کم والدین بر فرزندان نوجوان؛ ازدواج‌های عاشقانه و در سنین بالاتر؛ تک همسری؛ برابری جنسیتی؛ باروری برنامه‌ریزی شده؛ و خانواده‌های هسته‌ای (تورنتون، ۲۰۰۵).

در این مقاله براساس چارچوب مفهومی ایده‌آلیسم توسعه‌ای، با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده از جوانان شهر یاسوج، گسترش و پذیرش آرمان‌گرایی توسعه‌ای، به‌ویژه در رابطه با ابعاد مختلف نگرشی و ارزشی، بررسی و تبیین می‌شود. براساس مفروضات زیربنایی این نظریه و با در نظر گرفتن دسترسی عموم مردم و به‌ویژه جوانان به رسانه‌های جمعی مختلف، انتظار داریم

۱. Allendorf & Thornton

آرمان‌گرایی توسعه‌ای در جامعه گسترش پیدا کند و به ویژه، جوانان رفتارهای اجتماعی مختلف خود را تحت تأثیر این اندیشه‌ها تنظیم کنند.

پیشینه تجربی تحقیق

عباسی شوازی و عسکری ندوشن (۱۳۷۸) در مطالعه خود با عنوان «آرمان‌گرایی توسعه و نگرش‌های مرتبط با خانواده در ایران» با تأکید بر ابعاد مربوط به نگرش‌ها و رفتارهای خانواده، به بررسی گسترش اندیشه‌ها و آرمان‌های توسعه و آگاهی و باور عمومی نسبت به آن در ایران پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش که در شهر یزد انجام شده است نشان می‌دهد که در میان اکثریت پاسخ‌دهندگان، دانش و آگاهی بالایی در مورد ایده‌ها و مدل‌های توسعه وجود دارد. علاوه بر این، مردم به طور گسترده‌ای از این ایده‌ها در ارزیابی نگرش‌ها و رفتارهای جمعیت و خانواده استفاده می‌کنند.

کاظمی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر آرمان‌گرایی توسعه بر شکاف بین مادران و دختران آنها نسبت به ازدواج و خانواده» بر آن است تا ضمن آگاهی از نگرش دختران و مادران نسبت به ازدواج، خانواده و شکاف بین آنها، تأثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای را بررسی کند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، بین نگرش مادران و دخترانشان شکاف معناداری وجود دارد. نگرش مادران به سن ایده‌آل ازدواج، نحوه انتخاب همسر، جدایی و طلاق، مطلوبیت ازدواج، قدرت تصمیم‌گیری در خانواده، روابط خانوادگی و مطلوبیت فرزندآوری سنتی و نگرش دختران نسبت به این شاخص‌ها مدرن است. همچنین آرمان‌گرایی توسعه‌ای تأثیر مستقیم و مثبتی بر این شکاف نگرش بین مادر و دختر دارد و با افزایش آرمان‌گرایی توسعه‌ای، نگرش نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده در بین افراد مدرن‌تر می‌شود.

افشاری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «تأثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای جوانان تهرانی بر گرایش آنان به مهاجرت»، به این نتیجه رسیدند که آرمان‌گرایی توسعه‌ای در بین متغیرهایی که به عنوان قوی‌ترین متغیر تعریف شده‌اند، بر گرایش به مهاجرت جوانان تأثیر داشته است. بعد از آن، گرایش مذهبی افراد است که مستقیماً در گرایش جوانان به مهاجرت تأثیر بسزایی دارد. متغیرهای میزان تحصیلات، سن و درآمد نیز به‌طور مستقیم در گرایش به مهاجرت جوانان تأثیر گذاشتند. همچنین متغیرهای جنسیت، وضعیت تاهل و وضع فعالیت در گرایش به مهاجرت جوانان موثر بودند.

پورجبللی، عظیمی و احمدپور پرویزیان (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «رابطه آرمان‌گرایی توسعه با تغییرات ساختار خانواده در شهر تبریز» به این نتیجه رسیدند که بین آرمان‌گرایی توسعه و تغییر ساختار خانواده و مؤلفه‌های آن (خانواده‌گرایی، اجتناب از ازدواج، کاهش میل به فرزندآوری

و توزیع قدرت) رابطه معناداری وجود دارد. یعنی ساختار خانواده تحت تأثیر گسترش آرمان‌گرایی توسعه‌ای به سمت افزایش اجتناب از ازدواج، کاهش میل به فرزندآوری (فرزندگریزی) و جهت‌گیری خانواده و ایجاد تعادل در توزیع قدرت در خانواده پیش رفته است. از جمله این عوامل، اجتناب از ازدواج و کاهش میل به فرزندآوری اولین مؤلفه‌هایی است که تحت تأثیر گسترش آرمان‌گرایی توسعه‌ای تغییر می‌کند. برای تبدیل چالش‌ها و تغییرات پیش آمده (کاهش میل به فرزندآوری و خانواده محوری و افزایش پرهیز از ازدواج) به فرصت، نیازمند سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی و حمایت از خانواده در ابعاد مختلف هستیم.

تورنتون و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «تغییر باروری بین‌المللی: داده‌ها و بینش‌های جدید از چارچوب آرمان‌گرایی توسعه‌ای» داده‌های نظرسنجی جدیدی را از مردم عادی در شش کشور - آرژانتین، چین، مصر، ایران، نپال، و ایالات متحده - درباره میزان شناخته شده و اعتقاد به آرمان‌گرایی توسعه‌ای ارائه کردند. آنها از افراد پرسیدند که آیا معتقدند باروری و توسعه با هم مرتبط هستند، و توسعه یک نیروی علی در تغییر سطوح باروری است، و اینکه کاهش باروری استاندارد زندگی و روابط بین نسلی را افزایش می‌دهد؟ داده‌ها نشان می‌دهد که ارتباط گسترده‌ای در ذهن مردم عادی بین باروری و توسعه وجود دارد. بخش بزرگی از مردم در این شش محیط معتقدند که باروری و رشد با هم مرتبط هستند، توسعه باروری را کاهش می‌دهد و کاهش باروری باعث رشد می‌شود. بسیاری نیز انتظار کاهش باروری در آینده را دارند.

تورنتون، دوریس و سویندل (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «آرمان‌گرایی توسعه‌ای» تحقیقات مربوط به مدل‌های فرهنگی توسعه را فراتر از مسائل خانوادگی و جمعیتی به طیف گسترده‌ای از عوامل اضافی، از جمله دولت، آموزش، حقوق بشر، کنوانسیون‌های اجتماعی روزانه، و مذهب گسترش می‌دهند. آرمان‌گرایی توسعه‌ای یک مدل فرهنگی است - مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌ها - که اهداف مناسب توسعه و اهداف دستیابی به این اهداف را مشخص می‌کند. آنها استدلال کردند که فرهنگ آرمان‌گرایی توسعه‌ای، یک نیروی اساسی در پشت بسیاری از درگیری‌های فرهنگی در درون و بین جوامع بوده است و همچنان عامل مهم بسیاری از تغییرات اجتماعی جهانی است. پیشنهاد آنها این است که آرمان‌گرایی توسعه‌ای باید به‌عنوان یک عامل علی در نظریه‌های رفتار انسانی و تغییرات اجتماعی گنجانده شود.

لای و تورنتون^۱ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «ایجاد ارزش‌های خانوادگی: آرمان‌گرایی توسعه‌ای در گانسو، چین» به بررسی نقش تفکر توسعه‌ای در ایجاد ارزش‌های خانواده می‌پردازند. نتایج نشان می‌دهد که تأیید افراد از سکونت جدید، ازدواج خود انتخابی، برابری جنسیتی، ازدواج

۱. Lai & Thornton

دیرهنگام برای زنان و باروری پایین، به آن ویژگی‌های خانوادگی بستگی دارد که ما آن را آرمان‌گرایی توسعه‌ای می‌نامیم. علاوه بر این، چنین تأثیری از تفکر توسعه‌ای بر ارزش‌های خانواده در بین نیروهای فکری بومی، در این مورد دین اسلام، قوی است. اگرچه اسلام بر ارزش‌های خانواده در جهتی مخالف از ایده‌های توسعه‌ای تأثیر می‌گذارد، تأثیر ارزیابی عمومی آرمان‌گرایی توسعه‌ای بین مسلمانان و غیرمسلمانان تفاوت معناداری ندارد.

تورتون و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای با عنوان «ارزیابی پایایی ابعاد معیارهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای» با استفاده از داده‌های پیمایش مقطعی از آرژانتین، چین و مصر، ساختار عاملی زیربنای معیارهای مشاهده‌شده را برای جنبه‌های آرمان‌گرایی توسعه‌ای را بررسی و آزمایش کردند و قابلیت اطمینان مدل‌های مختلف را برآورد کردند. تحقیقات قبلی نشان داده است که آرمان‌گرایی توسعه‌ای در سطح جهانی گسترده است، اما شواهد کمی در مورد اینکه آیا باورهای مربوط به آرمان‌گرایی توسعه‌ای را می‌توان به طور قابل اعتماد در سطح فردی اندازه‌گیری کرد یا خیر، ارائه کرده است. تئوری و داده‌ها نشان داد که آرمان‌گرایی توسعه‌ای از ابعاد متعددی تشکیل شده است و زمانی که معیارهای مرتبط با خانواده، ساختارهای زیربنایی مشابهی را اندازه‌گیری می‌کنند، پایایی اندازه‌گیری بالاست.

تورتون و ژی^۱ (۲۰۱۶) در یک مطالعه با عنوان «آرمان‌های توسعه‌ای در چین» به این نتیجه رسیدند که تمایل به ازدواج دیرهنگام یا مجرد ماندن در چین پس از اصلاحات در حال ظهور است. این مطالعه با استفاده از یک مدل فرهنگی معروف به آرمان‌گرایی توسعه‌ای، استدلال می‌کند که جهان‌بینی جدیدی که تیپ بدنی ایده‌آل را تعریف می‌کند در غرب رایج شده است و این جهان‌بینی جدید به چین صادر شده است. این بخش جدید از بسته آرمان‌گرایی توسعه‌ای که احتمالاً براساس جنسیت طبقه‌بندی شده است، تأثیر قوی‌تری بر زنان نسبت به مردان دارد و احتمالاً در مناطق شهری بیش از مناطق روستایی نفوذ کرده است. این مطالعه از داده‌های طولی از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۹ از بررسی سلامت و تغذیه چین در جوانان چینی ۱۸ تا ۳۰ ساله استفاده می‌کند.

آلندورف^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «آرمان‌گرایی توسعه‌ای و تفاوت‌های جنسیتی در انتخاب زناشویی» بررسی کردند که افرادی که طرحواره‌های آرمان‌گرایی توسعه‌ای در مورد ازدواج را تایید می‌کنند، به احتمال زیاد خودشان همسرشان را انتخاب می‌کنند و این کار را برای عشق انجام می‌دهند. ارتباط بین تایید آرمان‌گرایی توسعه‌ای به عنوان یک مدل انتزاعی از جهان و استفاده از آرمان‌گرایی توسعه‌ای به عنوان یک راهنمای مشخص برای ازدواج ممکن است بر اساس جنسیت متفاوت باشد. نویسنده با استفاده از داده‌های نظرسنجی از نپال، دریافته است که مردان

۱. Thornton & Xie

۲. Allendorf

بیشتر از زنان انتظار دارند همسر خود را انتخاب کنند و این کار را برای عشق انجام دهند. انتظارات والدین آنها تفاوت‌های جنسیتی یکسانی را نشان می‌دهد. مردان نیز در عمل تمایل بیشتری به انتخاب همسر خود دارند. ارتباط بین آرمان‌گرایی توسعه‌ای انتزاعی و عینی در بین مردان قوی‌تر نیست.

تورتون و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «مهاجرت و آرمان‌گرایی توسعه‌ای» به تأثیر مهاجرت در توزیع آرمان‌گرایی توسعه‌ای در سراسر جهان پرداختند و همچنین به این نتیجه رسیدند که در آرمان‌گرایی توسعه‌ای نیرویی است که بر تصمیم‌گیری به مهاجرت افراد تأثیر می‌گذارد، آنها همچنین از اینکه چگونه تنوع در آرمان‌گرایی توسعه‌ای ممکن است بر مهاجرت و انتخاب مقصد مهاجرت در نپال تأثیر داشته باشد، به نتایجی دست پیدا کردند. بنابراین، ادبیات آرمان‌گرایی توسعه‌ای را به مهاجرت و ادبیات مهاجرت را به آرمان‌گرایی توسعه‌گرایانه گسترش دادند.

فونگ^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان «رديابی آرمان‌گرایی توسعه‌ای روزمره در سنگاپور» به این نتیجه رسید که ارتباطی تاریخی بین سرمایه‌داری به سبک غربی و ویژگی‌های سیاسی آسیایی وجود دارد. او دریافت که افراد عادی هم مدرنیته غربی و هم ارزش‌های آسیایی را در مفهوم‌سازی خود در توسعه سنگاپور برجسته می‌دانند و نیاز به یک نظریه ظریف‌تر را نشان می‌دهند. این یافته‌ها شواهدی را ارائه می‌دهند که طرحواره توسعه پیچیده‌تری در ذهن افراد عادی وجود دارد، و مدل فرهنگی آرمان‌گرایی توسعه ممکن است نیاز به اصلاح این فرض داشته باشد که ارزش‌های غربی همچنان پایه‌ای برای مدرنیته و توسعه در جهان در حال توسعه هستند.

ایده‌ها و نظریه‌های توسعه، قرن‌ها نیروهای قدرتمندی برای تغییرات اجتماعی و اقتصادی بوده‌اند. آرمان‌گرایی توسعه‌ای، یک برنامه تحقیقاتی برای سنجش و بررسی ایده‌ها و نظریه‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی است که توسط مردم در زندگی روزمره برگزار می‌شود. نظر به اینکه پژوهش‌های انجام شده با استفاده از مدل آرمان‌گرایی توسعه‌ای در ایران بسیار محدود است، شناسایی و تبیین جامعه‌شناختی باورهای جوانان با استفاده از این مدل ضرورت دارد.

روش‌شناسی

داده‌های مورد استفاده برای نگارش این مقاله از پیمایش جوانان شهر یاسوج در سال ۱۴۰۰ از طریق پرسشنامه ساخت‌یافته گردآوری شده اقتباس یافته است. در این پیمایش جامعه آماری شامل تمام جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال این شهرستان می‌باشد. پیمایش انجام شده مبتنی بر روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. در این پرسشنامه، مقیاس‌های تعدیل‌یافته نگرش جنسیتی (براتین و روزن، ۱۹۹۸: ۸۶)، و مقیاس دینداری (گلاک و استارک، ۱۹۶۵: ۱۷۵-۱۷۳) مورد استفاده قرار

۱. Fong

گرفت. بقیه مقیاس‌های پرسشنامه، محقق ساخته بوده‌اند. روایی و پایایی پرسشنامه نیز به ترتیب از طریق اعتبار صوری و ضریب آلفای کرونباخ که روشی برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری است تأیید شده است. ضریب آلفای تمامی متغیرهای سازه‌ای تحقیق بالاتر از (۰/۷) و همچنین ضریب آلفای متغیر وابسته (آرمان‌گرایی توسعه‌ای) (۰/۷۶) بوده است. افراد جامعه آماری بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، ۶۵۳۲۵ نفر می‌باشد، بر این اساس بر اساس فرمول کوکران، و در نظر گرفتن ضریب خطای ۴ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد، تعداد نمونه ۶۰۸ نفر تعیین گردید.

متغیر وابسته تحقیق، آرمان‌گرایی توسعه‌ای و متغیرهای مستقل شامل متغیرهای جمعیتی (جنسیت، سن، محل تولد، بعد خانوار، وضع زناشویی، متغیرهای اقتصادی-اجتماعی (سطح تحصیلات فرد و والدین، درآمد خانواده، کیفیت منطقه محل زندگی) و متغیرهای تبیینی دیگر شامل مادی‌گرایی، دینداری، فردگرایی، استفاده از فضای مجازی و اینترنت، نگرش‌های جنسیتی می‌باشند.

جدول شماره ۱. تعریف عملیاتی متغیرهای وابسته و مستقل تحقیق

متغیر	تعریف عملیاتی
آرمان‌گرایی توسعه‌ای (وابسته) آلفا کرونباخ: ۰/۷۶ تعداد گویه: ۱۴ گویه	تصمیم‌گیری در جوامع مبتنی بر علم به جای دین، عدم پذیرش ازدواج زیر ۱۸ سال انتخاب همسر بر اساس عشق. انتخاب طلاق به جای ماندن در یک ازدواج ناموفق. رابطه جنسی قبل از ازدواج. پذیرش تولد فرزندان از مادران خارج از ازدواج. زندگی زوج‌های متاهل با والدین. وجود عشق در روابط زوجین. زندگی زن و مرد بدون ازدواج. برابری زن و مرد. احترام گذاشتن به افکار و عقاید مردم. حق انتخاب پوشش، وجود فرصت برای پیشرفت. و مدیریت جامعه بر اساس اصول دموکراسی.
مادی‌گرایی آلفا کرونباخ: ۰/۸۱ تعداد گویه: ۶ گویه	برای من داشتن چیزهای واقعاً خوب و دلپذیر مهم است. اگر می‌توانستم چیزهای بیشتری بخرم، خوشحال‌تر می‌شدم. من دوست دارم آنقدر ثروتمند باشم که هر چیزی را که می‌خواهم بخرم. گاهی اوقات از اینکه نمی‌توانم همه چیزهایی را که می‌خواهم بخرم ناراحت می‌شوم. درست است که پول خوشبختی می‌آورد. مادیات در زندگی من خیلی مهم نیست.
استفاده از فضای مجازی و اینترنت آلفا کرونباخ: ۰/۶۸ تعداد گویه: ۷	استفاده از اینترنت برای امور علمی و دریافت مقالات. استفاده از اینترنت برای اطلاع از اخبار ایران و جهان. استفاده از شبکه‌های اجتماعی مختلف (تلگرام، واتس‌آپ، اینستاگرام و ...). استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای استفاده از مطالب مفید و علمی. استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای چت با دوستان دیگر. اعتماد و اطمینان به افراد و شخصیت آنها در شبکه‌های اجتماعی. در میان به اشتراک گذاشتن احساسات خود با دیگران در شبکه‌های اجتماعی.
نگرش‌های جنسیتی آلفا کرونباخ: ۰/۸۳ تعداد گویه: ۸ گویه	وظیفه اصلی زن مراقبت از همسر و فرزندان در خانه است. سهم زنان و مردان از فرصت‌های اجتماعی باید برابر باشد. زن و مرد باید فرصت‌های شغلی برابر داشته باشند. زنان توانایی کار در مشاغل مدیریتی بالا را دارند. تصمیمات مهم باید توسط مردان گرفته شود. بهترین

شغل برای خانم‌ها خانه داری است. فرزند ذکور خانواده در مواردی می‌تواند به خواهرش دستور بدهد. زن باید از شوهرش اطاعت کند.

داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS در بخش‌های توصیفی، استنباطی و تبیینی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش استنباطی با توجه به سطح اندازه‌گیری متغیرها از آزمون‌های میانگین تفاوت (آزمون t)، تحلیل واریانس (آزمون F)، آزمون همبستگی و مدل رگرسیون چندگانه استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

بررسی‌های آماری (جدول شماره ۲) نشان می‌دهد که از میان پاسخگویان نمونه مورد بررسی، (۵۸/۷) درصد زن و (۴۱/۳) درصد مرد هستند. میانگین مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای در بین زنان (۹) و در بین مردان (۸/۹) بوده است که این نشان می‌دهد که سطح آرمان‌گرایی توسعه‌ای زنان نسبت به مردان بیشتر است. (۵۸/۴) درصد افراد نمونه متولد شهر و (۴۱/۶) درصد، متولد روستا هستند. در همین ارتباط می‌توان گفت کسانی که متولد شهر هستند، نسبت به روستائیان آرمان‌گراتر هستند.

جدول ۲. توزیع جوانان برحسب متغیرهای زمینه‌ای و میانگین مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای

میانگین مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای دامنه (۱-۱۴)	درصد	فراوانی	جنسیت
۹	۵۸/۷	۳۵۷	زن
۸/۹	۴۱/۳	۲۵۱	مرد
۸/۷۷	۳۰/۷	۱۸۷	متاهل
۹/۰۶	۶۹/۳	۴۲۲	مجرد
۹/۱۳	۵۸/۴	۳۵۵	شهر
۸/۷۵	۴۱/۶	۲۵۳	روستا
۹/۰۳	۲۳/۴	۱۴۲	۲۰-۱۸
۸/۹	۴۵/۹	۲۷۹	۲۵-۲۱
۸/۸۳	۱۸/۴	۱۱۲	۳۰-۲۶
۹/۳۳	۱۲/۳	۷۵	۳۰+
۸/۷۴	۱۹/۷	۱۲۲	دیپلم و پایین‌تر
۹/۰۱	۱۲/۶	۷۶	کاردانی
۸/۹۸	۶۳/۳	۳۸۵	کارشناسی

میانگین مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای دامنه (۱-۱۴)	درصد	فراوانی		
۹/۷۸	۴/۲	۲۶	ارشد و بالاتر	
۹/۱۱	۳۹/۷	۲۴۱	۳-۴ نفر	
۸/۹۹	۴۳/۴	۲۶۴	۵-۶	
۸/۱۶	۹/۳	۵۶	۷-۸	بُعد خانوار
۹/۸۵	۰/۹	۶	۹-۱۳	
۹/۶۳	۱۶/۳	۹۹	بالا	کیفیت منطقه محل زندگی
۹/۰۲	۶۴/۹	۳۹۵	متوسط	
۸/۲۴	۱۸/۸	۱۱۵	پایین	
-	۵/۳	۳۲	کم	
-	۶۷	۴۰۷	متوسط	آرمان‌گرایی
-	۲۷/۷	۱۶۹	زیاد	توسعه

توزیع سنی افراد مورد بررسی به این شرح است که ۲۳/۴ درصد از آنها بین ۱۸ تا ۲۰ سال، ۴۵/۹ درصد بین ۲۱ تا ۲۵ سال، ۱۸/۴ درصد بین ۲۶ تا ۳۰ سال و ۱۲/۳ درصد نمونه بالای ۳۰ سال بودند. در تشریح نمره مقیاس رشد آرمان‌گرایی گروه‌های سنی، با حداقل تفاوت، همه آنها شبیه هم هستند، اما افراد بالای ۳۰ سال آرمان‌گراتر هستند. تجزیه و تحلیل آماری نشان می‌دهد که اکثر افراد نمونه (۶۳/۳ درصد) دارای مدرک کارشناسی، ۴/۲ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر، ۱۲/۶ درصد دارای مدرک کاردانی و ۱۹/۷ درصد دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر هستند. در این رابطه می‌توان گفت کسانی که تحصیلات عالی دارند نسبتاً آرمان‌گراتر هستند. همچنین حدود ۸۰ درصد افراد مورد مطالعه در خانواده‌های ۳ تا ۸ نفره زندگی می‌کنند. میانگین امتیاز مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای در خانوارهای کوچک و پرجمعیت، بالا است. با توجه به کیفیت منطقه‌ای که افراد نمونه در آن زندگی می‌کنند، اکثر پاسخ‌دهندگان (۶۴/۹ درصد) در یک منطقه متوسط زندگی می‌کنند. همچنین می‌توان گفت کسانی که سطح کیفی متوسط و بالاتری دارند آرمان‌گراتر هستند. در نهایت، اکثریت افراد مورد بررسی (۶۷ درصد) از سطح متوسطی از آرمان‌گرایی توسعه‌ای برخوردار بودند.

نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای مقیاس آرمان‌گرایی توسعه‌ای برای متغیرهای مستقل (جدول ۳) نشان می‌دهد که جنسیت با آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری ندارد. به عبارت دیگر، بین مردان و زنان با توجه به مقادیر $t = ۰/۳۶۳$ و سطح معناداری برابر با $۰/۷۱۷$ تفاوت معناداری در خصوص آرمان‌گرایی توسعه‌ای وجود ندارد. همچنین متغیر وابسته برحسب وضعیت زناشویی

($t = -1/65$) و سطح معناداری برابر با $0/099$) تفاوت معناداری در خصوص آرمان‌گرایی توسعه‌ای نمی‌دهد. اما محل تولد ($t = -2/38$) و سطح معناداری برابر با $0/018$) در ارتباط با آرمان‌گرایی توسعه‌ای تفاوتی معنادار نشان می‌دهد. به این ترتیب که متولد شهر بودن تمایلات بیشتری را در ارتباط با آرمان‌گرایی توسعه‌ای نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج تفاوت میانگین‌ها (آزمون t) برای متغیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای

متغیرهای مستقل	مقدار t	سطح معناداری
جنسیت	$0/363$	$0/717$
وضعیت تأهل	$-1/65$	$0/099$
محل تولد	$-2/38$	$0/018$

در جدول شماره (۴) تفاوت آرمان‌گرایی توسعه‌ای برحسب متغیرهای میزان تحصیلات پاسخگو و همچنین والدین نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین متغیرهای میزان تحصیلات پاسخگو ($F=4/92$ ، سطح معناداری: $0/02$) و میزان تحصیلات مادر ($F=2/64$ ، سطح معناداری: $0/016$) و آرمان‌گرایی توسعه‌ای وجود دارد. بین آرمان‌گرایی توسعه‌ای و میزان تحصیلات پدر ($F=1/23$ ، سطح معناداری: $0/284$) رابطه معنادار وجود ندارد. رابطه و همبستگی بین متغیرهای مستقل و آرمان‌گرایی توسعه‌ای نیز در جدول ۶ نیز نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بین سن و آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری وجود ندارد. اما بین متغیرهای طبقه اقتصادی ($r=0/087$)، مادی‌گرایی ($r=0/150$)، استفاده از فضای مجازی و اینترنت ($r=0/206$)، دینداری ($r=-0/399$)، فردگرایی ($r=0/174$)، و نگرش‌های جنسیتی ($r=0/359$)، و آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴. نتایج تحلیل واریانس و همبستگی بین متغیرهای تبیینی و آرمان‌گرایی توسعه‌ای

متغیر	آزمون F	سطح معناداری
میزان تحصیلات پاسخگو	$4/92$	$0/002$
میزان تحصیلات پدر	$1/23$	$0/284$
میزان تحصیلات مادر	$2/64$	$0/016$
ضرایب همبستگی		
سن	$0/005$	$0/904$
طبقه اقتصادی	$0/087$	$0/031$
مادی‌گرایی	$0/150$	$0/000$
استفاده از فضای مجازی و اینترنت	$0/206$	$0/000$
دینداری	$-0/399$	$0/000$

فردگرایی	۰/۱۷۴	۰/۰۰۰
نگرش‌های جنسیتی	۰/۳۵۹	۰/۰۰۰

جدول شماره (۵)، متغیرهای وارد شده به مدل رگرسیون چندگانه به شیوه گام‌به‌گام برای پیش‌بینی میزان آرمان‌گرایی توسعه‌ای را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج، با توجه به مقدار (۴۱/۵۶۵) $F=$ ، و سطح معناداری: (۰/۰۰)، مدل کلی معنادار است. از میان متغیرهای مستقل، به ترتیب دینداری، نگرش‌های جنسیتی، استفاده از فضای مجازی، فردگرایی، مردبودن و نگرش به ازدواج، تأثیر معناداری بر آرمان‌گرایی توسعه‌ای داشته‌اند. دینداری با ضریب بتای (۰/۲۴۷-) و نگرش به ازدواج با ضریب بتای (۰/۰۸۳-) تأثیر معکوسی را بر آرمان‌گرایی توسعه‌ای نشان می‌دهد. به این معنی که هرچه دینداری و نگرش به ازدواج بالاتر باشد، میزان آرمان‌گرایی توسعه‌ای پایین‌تر است. متغیرهای نگرش‌های جنسیتی، استفاده از فضای مجازی، فردگرایی و مردبودن، اثر مثبتی بر تمایل به آرمان‌گرایی توسعه‌ای نشان می‌دهند. ضریب تعیین مدل نشان می‌دهد که حدود ۳۳ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط مدل تبیین می‌گردد.

جدول ۵: ضرایب تأثیرگذاری متغیرهای مستقل تحقیق بر آرمان‌گرایی توسعه‌ای

متغیرهای تأثیرگذار	ضریب تأثیر (بتا)	ارزش t	معناداری	R	R2
دینداری	-۰/۲۴۷	-۶/۱۵۰	۰/۰۰	۰/۳۹۹	۰/۱۵۹
نگرش‌های جنسیتی	۰/۳۱۱	۷/۸۴۷	۰/۰۰	۰/۴۸۸	۰/۲۳۸
استفاده از فضای مجازی	۰/۱۵۷	۴/۴۲۶	۰/۰۰	۰/۵۳۰	۰/۲۸۱
فردگرایی	۰/۱۳۰	۳/۷۵۶	۰/۰۰	۰/۵۶۰	۰/۳۱۳
مردبودن	۰/۱۰۴	۲/۶۳۲	۰/۰۰۹	۰/۵۶۵	۰/۳۲۰
نگرش به ازدواج	-۰/۰۹۵	-۲/۴۶۰	۰/۰۱۴	۰/۵۷۱	۰/۳۲۶

F= ۴۱/۵۶۵
Sig: ۰/۰۰

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

آرمان‌گرایی توسعه‌ای مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌هایی است که از تئوری توسعه برخاسته و الگویی برای درک جهان و زندگی در جهان در اختیار جوامع و افراد قرار می‌دهد (تورنتون، ۲۰۰۱، ۲۰۰۵). این مدل از توسعه، در کنار رویکردهای مدرنیزاسیون و تغییر ارزشی، چارچوبی بود تا در این مطالعه، باورهای جوانان مورد بررسی و تبیین جامعه‌شناختی قرار گیرد. در این تحقیق، آرمان‌گرایی توسعه‌ای به‌عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که بین متغیرهای طبقه اقتصادی، مادی‌گرایی، استفاده از فضای مجازی و اینترنت، دینداری، فردگرایی، و نگرش‌های جنسیتی، با آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری وجود دارد.

بر اساس مدل نهایی تحقیق، هفت متغیر که بیشترین ارتباط را با آرمان‌گرایی توسعه‌ای داشتند انتخاب شدند. این متغیرها به ترتیب اهمیت (بر اساس ضرایب رگرسیونی) دینداری (به صورت منفی)، نگرش‌های جنسیتی، استفاده از فضای مجازی، فردگرایی، و مرد بودن هستند که متغیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای را تبیین کردند. همانطور که در یافته‌ها مشاهده شد، دینداری یکی از مؤلفه‌هایی است که بالاترین رابطه را (در جهت معکوس) با آرمان‌گرایی توسعه‌ای در سطحی بالا دارد. به عبارت دیگر، مفهوم عرفی شدن را که مسیر متفاوتی با دینداری دارد، را می‌توان در رابطه معناداری با آرمان‌گرایی توسعه‌ای قرار داد. به طور کلی عرفی شدن فرآیندی است که در عرصه اجتماعی، نقش و پایگاه دین در نزد کنشگران و مردم متزلزل می‌شود و جهان‌بینی دنیوی جایگزین ارزش‌های دینی می‌شود (همیلتون، ۱۳۷۸: ۳۰۱). اندیشمندان مهم‌ترین مولفه‌های این پدیده را زوال دین در عرصه‌های اجتماعی و حتی فردی، همراهی مردم با ارزش‌های دنیوی، رهایی جامعه از قیود دین، گزاره‌ها و مناسک دینی آن، تغییر در باورها و نهادهای انسانی، تقدس‌زدایی از جهان و رویگردانی ارزشی جامعه از اصول مقدس و ورود جوامع به ارزش‌های سکولار می‌دانند (پارسامهر و همکاران، ۱۳۹۹: ۱). به عبارتی، شاخص‌های دینداری در بین افراد مورد مطالعه (جوانان شهر یاسوج) در سطح پایینی قرار دارد و همین امر باعث شده است که از آرمان‌گرایی توسعه‌ای بالایی برخوردار باشند.

نگرش‌های جنسیتی در واقع بیان‌کننده تصور و ارزیابی زنان و مردان از خود و دیگران است. بیوتل معتقد است نگرش به زنان تحت تأثیر افکار قالبی در باب نقش جنسیتی و به طور کلی تجربه جامعه‌پذیری فرد می‌باشد. در این پژوهش نگرش‌های جنسیتی با آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری داشت. درک بالای افراد مورد مطالعه از نقش‌های جنسیتی، بر نوع نگاه آن‌ها تأثیر گذاشته است و این خود هم متأثر از باورهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای است و هم بر آن تأثیر می‌گذارد. سطح سواد و تحصیلات والدین نیز یکی از عوامل مهم پیشرفت بشر در دنیای امروز است. به طوری که می‌توان گفت تربیت والدین سرآغاز و زیربنای توسعه جریان زندگی در خانواده و جامعه است. نتایج این تحقیق نشان داد که سطح تحصیلات مادر با سطح آرمان‌گرایی توسعه‌ای فرزندان رابطه معناداری دارد. ولی این رابطه در خصوص سطح تحصیلات پدر معنادار نبود. به عبارتی هر چه سطح سواد مادر بالاتر باشد، تأثیر مثبتی بر نگرش فرزندان او نسبت به پذیرش باورهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای دارد.

در مدل نهایی تحقیق و بر اساس ضرایب رگرسیونی، بین استفاده از فضای مجازی و اینترنت و آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری وجود داشته است. اینترنت یا شبکه جهانی وب، تلفن‌های همراه، تلویزیون دیجیتال و بسیاری دیگر از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید، هر روز راه‌های

جدیدی را برای دگرگونی زندگی، کار، یادگیری و ارتباطات ما باز می‌کنند (داتن^۱، ۱۳۸۴). بنابراین اینترنت و شبکه‌های مجازی بستر مناسبی برای ترویج باورهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای است که در جامعه مورد مطالعه نیز به اثبات رسید. همچنین در این پژوهش مشاهده شد که فردگرایی با آرمان‌گرایی توسعه‌ای رابطه معناداری دارد. یکی از ابزارهای اصلی مدرنیته که تغییرات گسترده در خانواده را تبیین می‌کند، فردگرایی است. فردگرایی به فرد اولویت می‌دهد و بر منافع و خواسته‌های فردی تاکید می‌کند. در جوامع مدرن، فردگرایی شکل خاصی از فرهنگ را ایجاد می‌کند که در آن مردم خودمختار هستند (ارول و دوزتاش^۲، ۲۰۱۶). آشکار است که با وجود ابزارهای ارتباطی جدید، فردگرایی که یکی از باورهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای است، می‌تواند بخشی از هویت افراد در همه جوامع شود.

هدف از این مقاله شناخت و تبیین میزان حضور باورهای آرمان‌گرایی توسعه‌ای در تفکر جوانان یاسوجی بود. طرح‌واره‌ای که نشان می‌دهد تغییرات اجتماعی همه جا حاضر است و جوامع مدرن و باور به آن و الگوگیری از آن خوب هستند. یافته‌ها نشان دادند که این ایده‌ها به طور گسترده‌ای گسترش یافته‌اند و در بسیاری از مولفه‌های مرتبط، خود را نشان داده‌اند. در جوامعی مانند ایران، علیرغم اینکه هنجارهای خانواده هنوز نسبتاً پایدار است و نهاد خانواده مهم تلقی می‌شود، در عین حال، با توجه به اینکه امروزه شاهد رشد روزافزون تحصیلات آکادمیک جوانان و همچنین باسواد بودن والدین و در پی آن، تغییر نگرش و بافت فکری و فرهنگی جوانان نسبت به سبک زندگی فردگرایانه هستیم، بنابراین همه این موارد می‌تواند در نگرش جوانان تعیین کننده و تاثیرگذار باشد. مسلماً این تغییرات، با کمک رسانه‌های اجتماعی و فناوری‌های ارتباطی با سرعت بیشتری صورت می‌گیرد. الگوی آرمان‌گرایی توسعه‌ای به ما نشان داد که طی این تغییرات اجتماعی، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی نیز تغییر می‌کنند. بنابراین لازم است تصمیمات کلان در خصوص هر گونه سیاست و برنامه‌ریزی در جامعه با توجه به این تغییرات اتخاذ شود. همچنین دقت و بررسی مجدد کارکرد نهادهای مسئول در امور جوانان و در نظر گرفتن معیارها و سبک زندگی آنان در تنظیم قوانین حقوقی جامعه امری اجتناب‌ناپذیر است.

۱. Dutten

۲- Erol & Duztas

منابع

- آقاسی، محمد، و فلاح مین‌باشی، فاطمه (۱۳۹۴). نگرش جوانان ایرانی به ازدواج، انتخاب همسر و تشکیل خانواده. پژوهشنامه زنان، ۶ (۱)، ۲۱-۱.
- اعزازی، ش. (۱۳۷۶). جامعه‌شناسی خانواده با تأکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر، تهران: روشنگران و مطالعات زنان.
- افشاری، ع.، و معینی، س.، و انصاری، ح. (۱۳۹۸). تأثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای جوانان تهرانی بر گرایش آن‌ها به مهاجرت. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۸ (۴۳)، ۵۲-۲۷.
- اینگلهارت، ر. (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، ترجمه مریم وتر، تهران: انتشارات کویر.
- پورجیلی، ر.، عظیمی، ل. و احمدپور پرویزیان، ج. (۱۴۰۱). مطالعه رابطه آرمان‌گرایی توسعه با تغییرات ساختار خانواده (مورد مطالعه: شهر تبریز) فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۱۷ (۶۰)، ۲۳۷-۲۵۱.
- پارسامهر، م.، خرم پور، ی. و کرایبی، ح. (۱۳۹۹). تأثیر مولفه‌های مدرنیته بر ابعاد عرفی شدن دین (مورد مطالعه: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه یزد). مطالعات اجتماعی ایران، ۱۴ (۳)، ۷۹-۵۴.
- داتن، و. (۱۳۸۴). دگرگونی اجتماعی در جامعه اطلاعاتی (ترجمه محمدتوکل کوثری و ابراهیم کاظمی پور). انتشارات دبیرخانه شورای عالی اطلاع رسانی و کمیسیون ملی یونسکو.
- ذهبی، ع.، عالی‌نژاد، م. و فرهنگ، مهناز. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین جهان - محلی شدن با فردگرایی و جمع‌گرایی. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات میان فرهنگی، ۱۱ (۳۰)، ۱۱۹-۱۴۷.
- رجبلو، ع. و اصغری، س. (۱۳۸۹). جهانی شدن و بازاندیشی الگوهای دوستی دختران و پسران: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران. مطالعات اجتماعی-روانشناختی زنان، ۲ (۸)، ۹۲-۷۳.
- رازقی نصرآباد، ح. و فلاح نژاد، ل. (۱۳۹۶). تفاوت‌های نسلی ارزش ازدواج: مطالعه موردی: شهر هشتگرد. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات راهبردی زنان، ۱۹ (۷۵)، ۸۴-۶۳.
- زاهدی، م. و خضرنژاد، ع. (۲۰۱۳). نوسازی و فرایند تحول ارزش‌ها در حوزه خانواده (بررسی نمونه‌ای دگرگونی ارزش‌های خانوادگی در شهر بوکان). جامعه‌شناسی ایران، ۴۹ (۱۴)، ۹۷-۶۸.
- عسگری ندوشن، ع.، عباسی شوازی، م. و صادقی، ر. (۱۳۸۸). مادران، دختران و ازدواج (تفاوت‌های نسلی در ایده‌ها و نگرش‌های ازدواج در شهر یزد). مطالعات راهبردی زنان، ۱۱ (۴۴)، ۳۶-۷.
- فرهمنند، م.، جواهرچیان، ن.، وهاتفی‌راد، ندا. (۱۳۹۳). جهانی شدن و بازاندیشی تعاملات جنسی (مورد مطالعه جوانان شهر یزد). فصلنامه راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۱۴، ۲۰۴-۱۷۵.

کاظمی، ز (۱۳۸۹). بررسی تأثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای بر شکاف بین نگرش‌های دختران و مادران آنها نسبت به ازدواج و خانواده. *خانواده پژوهی*. ۶(۳۳)، ۳۱۲-۲۹۹.

لنسکی، گ.، و لنسکی، ج (۱۳۶۹). *سیر جوامع بشری*. ترجمه ناصر موفقیان. تهران، سازمان انتشارات آموزش انقلاب اسلامی.

محمودیان، ح. (۱۳۸۳). سن ازدواج در حال افزایش: بررسی عوامل پشتیبان. *مطالعات جامعه‌شناختی*. ۲۴(۱۰)، ۵۴-۲۷.

همیلتون، ملکم (۱۳۷۸). *جامعه‌شناسی دین* (ترجمه: محسن ثلاثی). تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان.

Allendorf, K. (2017). Conflict and compatibility? Developmental idealism and gendered differences in marital choice. *Journal of Marriage and Family*, 79(2), 337-355.

Allendorf, K., & Thornton, A. (2019). New research on developmental idealism: Introduction to the special issue. *Sociology of Development*, 5(3), 225-228.

Binstock, G., Thornton, A., Abbasi-Shavazi, M. J., Ghimire, D., Xie, Y., & Yount, K. M. (2013). Influences on the Knowledge and Beliefs of Ordinary People about Developmental Hierarchies. *International Journal of Comparative Sociology*, 54(4), 325-344. <https://doi.org/10.1177/0020715213506726>

Braaten, E. B., & Rosén, L. A. (1998). Development and validation of the Marital Attitude Scale. *Journal of Divorce & Remarriage*, 29(3-4), 83-91.

Erol, P. Ö., & Duztas, D. A. (2016). Reconciling Familism and Individualism in a Changing Society: A Study on Turkish University Students. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 159-178.

Glock, C. Y. & Stark, R. (1965). Religion and Society in Tension. *Chicago: Rand McNally*. 27(3). 173-175. doi.org/10.2307/3710391

Fong, C. (2021). Tracing Everyday Developmental Idealism in Singapore (No. THESIS). University of Chicago.

Good, W. (1963). *World Revolution and Family Patterns*, London: Glencoe.

Goorha, P. (2010). Modernization theory. Published in the Oxford Research Encyclopedia, International Relations.

Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton: Princeton University Press.

Ingelhart, R. & Wayne, A. (2000). Modernization, Cultural Change and the Persistence of Traditional values, *American sociological Review*, 65 (1), 19-51.

Lai, Q., & Thornton, A. (2015). The making of family values: Developmental idealism in Gansu, China. *Social Science Research*, 51, 174-188.

Meyer, J. W., Bromley, P., & Ramirez, F. O. (2010). Human rights in social science textbooks: Cross-national analyses, 1970-2008. *Sociology of education*, 83(2), 111-134.

- Meyer, J. W., Boli, J., Thomas, G. M., & Ramirez, F. O. (1997). World society and the nation-state. **American Journal of sociology**, 103(1), 144-181.
- Owen, T. (2007). Culture of crime control: Through a post-Foucauldian lens. *Internet Journal of Criminology*, 6.
- Thornton, A. (2001). The developmental paradigm, reading history sideways, and family change. **Demography**, 38(4), 449-465.
- Thornton, Arland. (2005). *Reading History Sideways: The Fallacy and Enduring Impact of the Developmental Paradigm on Family Life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Thornton, A., Binstock, G., Yount, K. M., Abbasi-Shavazi, M. J., Ghimire, D., & Xie, Y. (2012). International fertility change: New data and insights from the developmental idealism framework. **Demography**, 49(2), 677-698.
- Thornton, A., Dorius, S. F., & Swindle, J. (2015). Developmental Idealism: The Cultural Foundations of World Development Programs. **Sociology of Development (Oakland, Calif.)**, 1(2), 277-320. <https://doi.org/10.1525/sod.2015.1.2.277>
- Thornton, A., Binstock, G., Young-DeMarco, L., Mitchell, C., Yount, K. M., & Xie, Y. (2016). Evaluating the measurement reliabilities and dimensionality of developmental idealism measures. **Chinese journal of sociology**, 2(4), 609-635.
- Thornton, Arland, Xie, Yu. (2016). Developmental idealism in China. **Chinese Journal of Sociology**. Vol. 2(4) 483-496.
- Thornton, A., Bhandari, P., Swindle, J., Williams, N., Young-DeMarco, L., Sun, C., & Hughes, C. (2020). Fatalistic beliefs and migration behaviors: A study of ideational demography in Nepal. **Population research and policy review**, 39(4), 643-670.
- Thornton, A., Swindle, J., Bhandari, P., Young-DeMarco, L., Williams, N., & Hughes, C. (2022). Developmental idealism and migration: theorizing their relationship and an empirical example from Nepal. **Migration and Development**, 11(3), 818-851.
- Quismbing, A. R. & Hallman, K. (2003). *Marriage in Transition: Evidence on Age, Education and Assets from Six Developing Countries*, New York: Population Council.